

DELRAPPORT CLIL SAMFUNNSFAG PÅ ENGELSK

7. TRINN PÅ KASTELLET SKOLE 2008 – 2009

SKREVET AV PROSJEKTANSVARLIG ANITA NYBERG

I denne delrapporten vil jeg forsøke å beskrive klassen som har hatt CLIL høsten 2008, temaperiodene, hvordan CLIL har blitt ivaretatt samt hvordan det er blitt tilrettelagt for differensiering. Jeg vil også ta med tilbakemeldinger fra elevene om hvordan de har opplevd å ha samfunnsfag på engelsk.

Klassen

Klasse 7B følger samme arbeidsplan og temaer i samfunnsfag som resten av trinnet, men har tilrettelagt for bruk av engelsk i faget. At det ble denne klassen som skulle ha CLIL er tilfeldig. Alle elever i klassen har CLIL, men elever som ikke ønsker å følge CLIL-planen kan velge å gjøre arbeidet på norsk.

Klassen er en gruppe på 21 elever, 5 gutter og 16 jenter, med relativt stor spredning i faglig nivå. En gruppe på 5-6 elever er svært aktive og svarer gjerne på spørsmål fra lærer på engelsk. De stiller også ofte spørsmål, kommenterer emner og deltar aktivt i diskusjoner. Jeg opplever at klassen generelt har god forståelse for engelsk, og kan uttrykke seg godt på språket. Et par av elevene må karakteriseres som svake. Særlig den ene av disse viser stor interesse når vi har timer på engelsk, svarer av og til på spørsmål på engelsk og konsentrerer seg bedre enn ellers. Kontaktlæreren kan opplyse at engelsk er elevens beste fag. Det er dermed naturlig at eleven får mer utbytte av timer med engelsk, siden faget da får en dimensjon han opplever som meningsfull. Dette er motiverende for å ha CLIL, og det vil bli interessant å se om han etterhvert også får med seg mer samfunnsfag ved å få deler av faget på engelsk.

Kilder

Skolen har flere læreverker i samfunnsfag på norsk. Noen utvalgte kapitler fra det ene verket har blitt brukt som felles kilde på hele trinnet, men for at CLIL-elevne skal ha mulighet til å lese kilder på engelsk, har de i tillegg fått engelske lenker på periodeplanen. Kilder kan være en utfordring, siden det ikke kun er snakk om å ha kilder, men å ha gode kilder tilpasset elevene og temaene. Jeg har derfor valgt å legge mye av undervisningen i timene på engelsk. Enkelte ganger har jeg selv tilpasset nettkilder dersom de har vært for krevende med tanke på de svakeste elevene. For å få med oss ordforrådet i temaet og å trene på lesestrategier, vil vi bruke mer tid på å lese og forstå tekster på engelsk i fellesskap fremover. Med dette ønsker jeg å gi elevene trening i å lese tekster som ikke er tilrettelagte spesielt for dem. På periodeplanen vår legger vi ut lenker fra nettet til hvert tema, så å drøfte strategier for en mer effektiv lesning uten nødvendigvis å forstå hvert ord, er viktig. Deretter er det viktig å lære seg å ta i bruk ordbok for å få med seg mer av teksten og samtidig å bli kjent med sentrale

begreper innenfor et tema. Notatteknikk er et annet viktig aspekt for arbeidet med tekster. Selve lesningen kan gjøres individuelt, men vi drøfter strategiene og innholdet i fellesskap.

Differensiering

I oppstarten av prosjektet valgte jeg å ta i bruk differensieringsmodellen utarbeidet på skolen i forbindelse med CLIL på 9. trinn skoleåret 2007-2008, men har strammet den inn litt for å utfordre elevene til å bruke mer engelsk. I oppstarten var hensikten å ikke legge for mye press på elevene inntil jeg ble litt bedre kjent med klassen. De fikk derfor i mye større grad velge hvor mye de ville bruke engelsk, men det resulterte i at elever som godt kunne ha brukt mer engelsk i arbeidet, valgte å gjøre ganske mye på norsk. Differensieringsmodellen har dermed blitt mindre valgfri når det gjelder andel engelsk på rødt (middels vanskelig løype) og sort nivå (utfordrende løype), men på grønt nivå (enkel løype) har valgmuligheten blitt ivarettatt for å tilrettelegge for elever som ikke ønsker å bruke engelsk i faget. Det er selvsagt muligheter for mer individuell tilrettelegging for disse elevene, for eksempel at de følger trinnets øvrige lekseplan på norsk.

Modellen har derfor blitt slik*:

Grønn	Rød	Sort
Høre engelsk i klassen	Høre engelsk i klassen	Høre engelsk i klassen
Lese fagtekster på norsk eller engelsk	Lese tilrettelagte / middels vanskelige fagtekster på engelsk	Lese autentiske / mer utfordrende fagtekster på engelsk
Besvare enkle oppgaver på norsk eller engelsk	Besvare middels vanskelige oppgaver på engelsk	Besvare mer utfordrende oppgaver på engelsk

*Modellen må ses i sammenheng med differensiert lekseplanen hvor lekser på tre nivåer blir lagt ut annenhver uke.

Periode 1: Internasjonale organisasjoner

I den første perioden vår var temaet ”Internasjonale organisasjoner”. Perioden varte i ca. 6 uker, fra skolestart til høstferien. Målet for perioden var å forberede elevene på at det vil foregå aktiviteter på engelsk i faget, og gi dem en oppgave de kunne velge å løse på engelsk. Ca 20% av undervisningen i klassen foregikk på engelsk.

Organisering og tilrettelegging av arbeidet

Elevene hadde leselekser på norsk for å skaffe seg oversikt over temaet, og skulle løse oppgaver i tilknytning til lesingen. Elevene ble delt inn i grupper, og de skulle sammen velge seg en organisasjon å fordype seg i og fremføre for de andre i gruppa. De fylte da inn det de ønsket å finne ut om organisasjonen i et VØL-skjema. De fleste fylte ut VØL-skjemaet på norsk. De som ønsket det, og spesielt de som jobbet på det høyeste nivået på arbeidsplanen, skulle fremføre helt eller delvis på engelsk. Noen engelske begreper tilknyttet tema og som kunne brukes i fremføringen samt engelske navn på organisasjonene, ble gjennomgått i klassen på forhånd.

Eksempel på VØL -skjema som ble tatt i bruk og som elevene fyller inn før, underveis og etter. Skrivefeltene forstørres.

Hva jeg vet fra før	Det jeg ønsker å finne ut	Det jeg har lært

Elevene fikk også kilder på engelsk lagt ut på periodeplanen som de kunne lese for å forberede seg på presentasjonen. Elevene måtte også underveis fylle ut logg om fremdriften i gruppearbeidet. Til slutt fylte de ut hva de hadde lært om organisasjonene i VØL – skjemaet sitt.

Omlag halvparten av elevene valgte å fremføre delvis eller helt på engelsk. Noen elever som valgte å gjøre arbeidet på norsk, uttrykte i etterkant at de kunne ha klart å fremføre på engelsk, og satte seg det som mål for neste periode med muntlig fremføring.

Periode 2 og 3: ”Verden”

I denne perioden hadde vi studenter inne i klassen. Vi startet opp dette omfattende temaet i uke 42 og holdt på frem til jul med ulike delemner. Studentene var ansvarlige for planer og tilrettelegging av det faglige arbeidet sammen med faglærer. Studentene følte seg ikke trygge nok på engelsk til å undervise på språket. Noen oppgaver på arbeidsplanen og noen timer på engelsk ble det likevel tilrettelagt for.

Organisering og tilrettelegging av arbeidet

Etter å ha gjennomgått ulike landskapstyper i klassen, valgte elevene seg et kontinent å skrive en artikkel om. Dette arbeidet ble gjort på norsk. Derimot organiserte vi en ”reiselivsmesse” med stands. Hver stand skulle ha en plakat/veggavis, og her skulle de som valgte rødt eller sort på a-planen lage en plakat om verdensdelen på engelsk.

Etter at studentene var ferdige med sin praksisperiode i klassen, ble mer undervisning på engelsk lagt inn i temaet om verdensdeler. Jeg valgte å fokusere på amerikansk historie i forbindelse med det amerikanske valget. Her var det også naturlig å snakke om afrikansk historie med vekt på kolonitiden. Elevene fikk all undervisning på engelsk og med oppgaver og øvelser med ordforråd tilknyttet tema. Disse øvelsene klarte de godt, også de svake elevene jobbet godt med den skriftlige øvelsen.

Temaet ble noe forlenget på grunn av timer som falt bort. Perioden ble avsluttet med en felles prøve på norsk på trinnet. Det var ikke lagt opp til prøve på engelsk siden mye av undervisningen i perioden med studentene hadde vært på norsk, og hovedkilden til prøven var på norsk.

Periode 4: Identitet og kultur, ungdom og rusmidler

Denne perioden fra uke 3 til 10, er ikke over i skrivende stund, men har hittil vært preget av klassesdiskusjoner om temaene, både på norsk og engelsk. Vi har dessuten arbeidet med ordforråd på tavlen og terpet endel på det i forkant av muntlige fremføringer om alternative aktiviteter til rusmidler.

Denne gangen valgte alle gruppene å lage presentasjon og fremføre den på engelsk, men på noen grupper var selve fremføringen på engelsk litt ujevnt fordelt.

Vi skal også ha rollepill på engelsk (rødt og sort nivå) om faren ved å bruke rusmidler og skrive en fortelling eller dagbok på engelsk om det å ta egne valg. Kilder på engelsk er tilgjengelige på periodeplanen, men en kilde har jeg valgt å tilrettelegge på tre nivåer denne perioden for å kunne ha en lesetekst om temaet til diskusjon i klassen, og å arbeide med sentrale begreper uansett hvilket nivå på arbeidsplanen de velger å arbeide på.

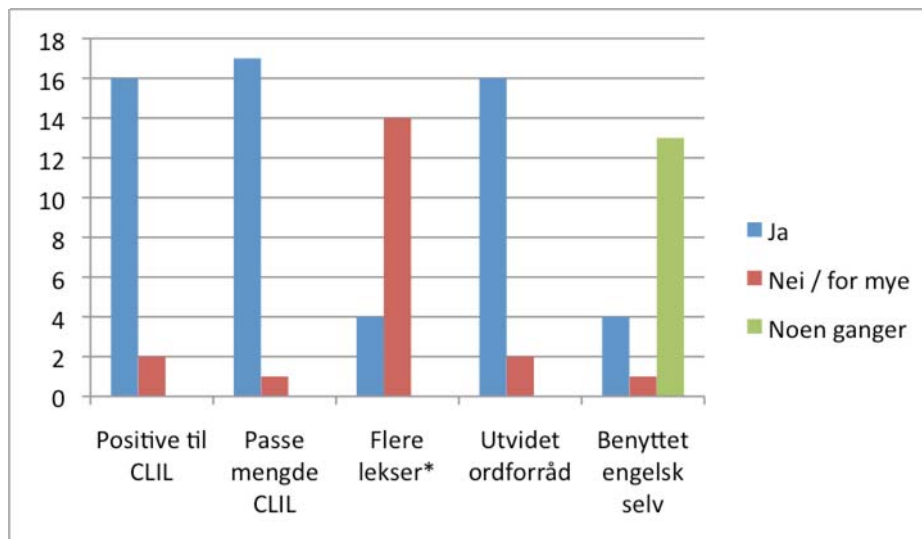
Tilbakemeldinger fra klassen

Jeg har hentet inn tilbakemeldinger fra elevene på to måter; en skriftlig tilbakemelding i form av et generelt spørreskjema og en muntlig diskusjon i klassen.

18 elever var tilstede og besvarte de skriftlige spørsmålene.

Spørsmålene var som følger:

1. Om de var positive til å ha engelsk i samfunnsfag
2. Om mengden var passe
3. Om de ønsket å gjøre flere lekser på engelsk
4. Om de hadde utvidet ordforrådet sitt
5. I hvilken grad de selv hadde tatt i bruk engelsk

*her kan det hende elevene tolket spørsmålet som større mengde lekser totalt

Som vist over, var 16 av 18 elever positive til å ha samfunnsfag på engelsk, 17 syntes mengden engelsk var passe, 4 ville ha flere lekser på engelsk, 16 hadde lært mer ordforråd på engelsk og 13 hadde brukt engelsk noen ganger når det har vært anledning. Målet med å stramme differensieringsmodellen er å få flere til å benytte muligheten til å bruke engelsk i større grad når det er tilrettelagt for det.

I den muntlige tilbakemeldingen kom det frem at flere elever mente de utvidet ordforrådet ved å ha CLIL fordi de får anledning til å høre engelsk i flere emner enn ellers. Det kom også frem av diskusjonen at de er bevisste på utbredelse av det engelske språket og at det derfor er viktig å kunne det godt. Ingen har hittil nevnt at det er vanskelig å følge opp faget på grunn av CLIL, uten at det har blitt stilt direkte spørsmål om det foreløpig.

Oppsummering

Tilbakemeldingene fra elevene hittil er svært positive, men noen få unntak. For de få elevene som ikke er positive til prosjektet er det ekstra viktig å bruke differensieringsmodellen og å tilpasse individuelt som nevnt over. Frem til sommeren vil vi også arbeide mer systematisk

med kilder og lesestrategier i ulike sjangre, men også med å sikre at begreper om temaer både på norsk og engelsk blir ivaretatt i undervisningen.